

REVISTA

SOCIETĂȚEI CORPULUI DIDACTIC DIN JUDEȚUL NEMȚU

—❖❖❖—
APARE ODATĂ PE LUNĂ

Anul II. PIATRA-N., 15 Decembre 1897. No. 4.

Un copil extraordinar

Una din datoriile de căpetenie ale unui institutor, atât în predarea diferitelor materii și în mersul instrucțiunii, cât și în interesul educațiunii scopul suprem al școlii, e să țină socotélă în tot momentul de *individualitatea* școlarilor seî.

Cu cât un dascăl va cunoșce mai bine individualitatea copiilor lui din clasă și va fi făcut asupra lor mai multe studii psicho-fisice sau „*caracterisări*” cu atât munca lui va fi mai ușurată.

Elevii se deosebesc mult între dînșii prin constituția lor psichofisică. Pentru a învedera mai mult faptul, expunem mai jos notele individuale caracteristice excepționale ale unui copil de 2 ani luate după *Revue Scientifique*.

Otto Pöhler este fiul unui măcelar din Brunswick, care la vârsta de doi ani, în curiozitatea publicului berlinez, citea cu înlesnire literile latine sau gotice tipărite sau scrise fără să fi învățat vreodată a ceti. I se explicase numai firmele caselor, a stradelor etc. și prin comparația elementelor acestor cuvinte ajunsese să citească și altele.

Carl Strumpf, profesor de filosofie și membru al Academiei de științe din Berlin, studiând copilul a publicat observațiile sale.

Otto Pöhler fiziceste nu e nici foarte voinic, dar nici slab. Ce ce te imprisionază la înfățișarea lui e forma capului cu craniul lung și mai voluminos la partea dinapoi. Ochiul îi sunt vii luând o expresie serioasă și concentrată când copilul cugetă. Trupul lui e

vecinic în mișcare, afară de cazul când e atent unde-va. Degetele se mișcă neconținut așa că creștii la început că mișcările sunt un mijloc mnemotehnic. În general copilul îți face impresia unui băiețel sănătos, fericit că trăește.

Jocurile, și mai ales soldații, îi plac mult ca și oricărui copil. E rebel, ca și alt copil, învățămîntului sistematic.

Patima lui cea mai mare este citirea și mai ales de tot ce se atinge de istorie și geografie. Știe perfect datele nașterii și morții mai multor împărați germani de la Carol cel Mare. Asemenea a o mulțime de poeți, generali etc; le știe și ziua și locul nașterii.

Știe să răspundă la întrebări asupra războielor de trei-deci și șapte ani, știe capitalele, fluviile care le scaldă, etc. Acestea nu le-a învățat de la altul, ci prin sine singur citind „Calendarul patriotic” și alte cărți găsite în casa părintească, cum și prin inscripțiile monumentelor.

Are o memorie extra-ordinară. „Pe când îi arătam potretele lui Flechner, Lotze și Helmholtz, spunând și pronumele acestor savanți, dice Strumpf, el întreba: Când s'a născut? Unde? Când a murit? Unde? Răspunsurile s'a întipărit așa de bine în memoria lui încât și după câte-va zile repeta toate numele cu datele lor.”

Atribuindu-i fie-căruia din cele cinci degete ale sale câte o valoare reprezentată cu un număr de două cifre, a repetat în orice ordine și fără greșală, valorile corespunzătoare la fie-care deget.

O altă experiență pe care a repetat-o de mai multe ori e următoarea: se scriu pe două foi de hârtie două numere de câte 12 cifre deosebindu-se numai cu o cifră din mijloc. Arătându-se cele două foi, Otto a citit imediat miliardele și fără a revedea foile spunea cifra prin care se deosebesc cele două numere.

Reține în memorie un număr cât de mare de silabe fără nici un înțeles, dar îl plictisește curînd.

Memoria lui nu se deosebește de a altuia numai prin iuțela impresiunilor și prin durata lor, ci și prin faptul, că pentru reproducerea impresiunilor, o asemănare e suficientă, permițându-i să citească nu numai tipăririle de orice fel, ci și scriirile rele.

Frumósele experiențe ale d-lui *Goldscheier*, asupra rapidității cetirei, au pus în evidență rolul însemnat pe care-l are, chiar în cetirea ordinară, mersul spiritului înainte a textului cetit. Facultatea acésta, fiind o manifestare a inteligenței, asigură o cetire repede ne mai audită.

Copilul când citește cu glas tare mânâncă silabe și chiar cuvinte ca să mérégă repede. A cetit o carte întrégă cu gravuri, cu texte sumare în dreptul fie-cărei ilustrații, repetând chiar cuvânt cu cuvânt, în timp de deuce minunte.

Cu atâta repezeciune citește, că trece peste greșelele ortografice, fiind-că ideea evocată de cuvânt îl isbește imediat ne mai observând forma. Trebuie să-î oprești atenția și să-l întrebă „E bine scris?”.

Cetirea cuvintelor pentru prima óră e mai încet, dar de o exactitate admirabilă.

Discifréză fără greutate cuvinte ca: „optică, fiziologică,” „metamorfose militare” și alte cuvinte din *Münchener Bilderbogen* și *Fliegende Blätter* lecturile lui de predilecție.

Nu vra să cetéscă că nici un chip cuvântul chimic: „*dimethylamidofenyldimethylpylacetone*”.

Charcot și alții destiag mai multe feluri de memorie: la unii impresiunile exterióre, care isbesc de odată mai multe simțuri, se fixéază mai ales prin *sensițiile auditive*, la alții sunt precumpénitóre cele *visuale*, la alții cele *tactile*.

Ast-fel la *Inaudi*, memoria este mai ales auditivă de și amintirile auditive sunt întărite de sensițiile musculare ale pronunțării. Tovarășul seú *Diamandi* aparține ca și toți calculatorii mari și jucătorii de șah categoriei acelorora a căror memorie se sprijină pe *sensiții vizuale*.

E probabil că la Otto, atât de neastîmpărat, sensițiile musculare ale pronunțării jócă un mare rol, dar că imaginile *visuale* jócă un rol și mai important. Pe el nu-l intereséază și nici nu se întipăresc în crierul lui imaginile *visuale*, ci relațiile lor cu sensițiile de mișcare, mai ales în litere și cifre. Nu arată nici o facul-

tate de a face asemănări și deosebiri de amănunt ce există între două figurî desemnate.

E sigur, că va învăța cu înlesnire limbele. Citesce cu mare dragoste textele latine și cere să i se traducă. *E reu înzestrat în ceea ce privesce musica.*

De câte ori s'a încercat să i se verifice facultatea lui de a diferenția sau de a ține minte sunetele, copilul a oprit pe profesorul Strumpf: «Te rog nu mai cânta» Totuși a putut să asculte patru sunete deosebite botezate: Otto, Henric, Mihail și Maria (de 1, 2, 3 și 400 vibrații produse pe o lamă metalică), ca să le numească când le va recunoșce. N'a putut face, cum și când l-a pus să deosebască și două sunete la interval de o jumătate de ton și să răspundă la întrebarea: „Este acelaș sunet sau sunt două sunete deosebite?” La dînsul sunetele deșteptă idei de greutate. Intr'o zi spunea despre un sunet grav. „Acela cântăresce 303 livre” și de unul acut: „Acel nu cântăresce de cât o livră».

Are o repulsiune cătră tot ce-i vióră, clavier. Mama lui spunea că fuge de flașnete, dar merge cu plăcere în urma muzicii militare. Numai o dilicateță excesivă a auzului pôte esplica această anomalie.

Otto n'are nici o noțiune de scriere. El nu pôte nici să copieze literile, liniile și nici nu simte nici o dorință pentru această.

Calculul îi este necunoscut. Tabla înmulțirei nu-l încurcă de loc. El recităză multiplii lui 12 până la 12×12 ; dar asta nu însemnă a calcula. Nu are noțiunea justă de adunare și scădere. Întrebându-l care-i mai mare 70 ori 68, nu răspunde de cât anevoe și nu tot-deauna corect, de și știe să numere bine. Îi lipsește încă nervul orî-cărei act intelectual. Când se va deștepta și acesta de sigur că va face progrese mari.

Din cele dișe până aici, rezultă că memoria lui nu este pur mecanică ci se baséză pe o cooperare reală a inteligenței.

«Atât mie, dișe d. Carl Strumpf, cât și d-lui Plaszek și altor savanți, caril-aū studiat, ni-aū făcut impresia unuī copil fôrte deșept cu o inteligență vie și pētrunđătore; tot odată e și un copil fôrte blând care'si iubescē fôrte mult părințiil.»

G. Simionescu.

Literatură.—Genurile literare (mici notițe). Definițiuni, divisiuni și aplicațiuni.

Domeniul literilor (=literatură) îmbrătoșează totă întinderea gândirii omenesci; literatura exprimă prin limbajii sub forme diferite: creațiunile, concepțiunile, cunoștințele și pasiunile sufletului. — Cu toate acestea literatura propriu zisă se deosebesce de știință și de erudițiune prin aceea că ea reproduce numai rezultatele generale fără de a intra în amănunțimii. (E. Geruzez). — Nică o dată medicinei, cosmografiei, astronomiei etc. nu li s'au aplicat termenul de literatură propriu zisă, ci termenii de mai sus de știință și erudițiune, macar că literatura cuprinde domeniul lor, ca d. ex: poetul poate descrie nenorocirile cauzate de o boală, fără să-i facă diagnosa și să-i prescrie medicamentele etc.

Fiind domeniul literaturii atât de întins, natural este că trebuie să se facă grupări, căci totalitatea subiectelor n'au să aibă tot același scop în vedere; din această cauză avem ceia ce se chiamă *genuri literare*, admise de toți oamenii literați și în toate timpurile.

Prin genuri literare înțelegem în general clasificarea tuturor subiectelor, cari vor fi îndreptate în aceeași direcțiune și-si vor propune aceeași țintă.

În oricare știință se fac divisiuni și sub divisiuni pentru a ne putea mai ușor orienta în labirintul ei d. ex: sc. naturale divizate în: Zoologie, Botanică, Mineralogie etc. și apoi fie-care în alte divisiuni și sub divisiuni, mergând în amănunțimii până la infinit, dacă vom, un lucru trebuie de observat și anume că de și divisiunile și sub divisiunile sînt arbitare, dar ele trebuie să aibă sancțiunea n. decretul oamenilor de știință și să nu fie un capriciu al oricui, macar că ceia ce ar spune ar fi foarte exact.—Tot acesta vom observa și noi la împărțirea în genurile literare.

După cum în oricare știință divisiunile trebuie să formeze un

lanț natural, de ôre-ce este sciut, că nici natura nu face sărituri, tot asemenea această regulă va trebui observată și pentru genurile literare. — De asemenea după cum în orî-ce știință divisiunile sînt *corelative*, tot asemenea se va întîmpla și cu genurile literare.

De multe orî se întîmplă ca unele divisiuni să se *întrețese* cu altele, tot asemenea va fi une-orî și pentru genurile literare. — Credem, că necesitatea g. literare este vădită; acum să procedăm la divizarea și subdivizarea întregului material.

Întregul material al literaturii se devide în mod natural în 2 mari grupe: *prosă* și *poesie* deosebite prin forma exterioră a expresiunii.

Prosa cuprinde comunicarea ideilor, cari stabilesc raporturile noastre zilnice cu semenii noștri; ea este vorbirea comună, de toate zilele; ea se face de orî-cine fie cult s. incult în mod natural, d. ex: convorbirea cât de elementară între 2 persoane ôre-care.

Poesia cuprinde de asemenea comunicarea ideilor, însă are în vedere sentimentele și pasiunile vii cu scop de a produce *emoțiunea*. Poesia are de scop de a încânta imaginațiunea prin puterea fantasiei, idealisând lumea reală, spiritualisând lumea fizică și materialisând lumea morală. — Cine-va pôte produce prosă fără a avea o imaginațiune vie, cum și o fantasie aprinsă; dar nici o dată nu va producê poesie fără acestea.

După cum se vede din aceste definițiuni și limbajul va fi diferit și anume: al prosei liniștit, dar totuși supus la legile limbii (— morfologie, sintaxă etc.); al poeziei de și supus de asemenea la aceleși legi, dar pe lângă acesta trebuie să întrunescă anumite condițiuni ca: *ritm*, *cadență*, *o limbă musicală*, *armóniósă*, cari să încante urechea și să atingă inima.—Tôte aceste condițiuni se studiază în partea poeticeii numită *versificație* s. arta de a întocmi versuri.

Poesia pôte fi aratăată și prin prosă, însă cea prosă se va numi *prosă poetică*, care de și este scutită de regula versurilor, dar nu pôte fi scutită de un ritm numit al prosei, limbă armoniósă, musicală etc. Poesia pôte să existe independent de versificație,

după cum sînt și unele versuri, cari nu represintă idei poetice; dar s'a admis ca versurile să fie expresiunea obișnuită a poeziei — Exemplu de prosă poetică avem toate poveștile poporului, cum și romanele măestrite, ca ale lui E. Zola, Tolstoi etc. — In resumat in ordinea faptelor generale ale umanității prosa a precedat versurile, dar în aceea a faptelor particulare, poezia a precedat prosa.

In momentul în care omul și-a exprimat ideia sa prin cuvinte, el a făcut prosă, fără să știe cum, dar când a vroit să deie ideii sale o formă mai vie, el a impus un ritm vorbei sale și a făcut poezie (F. de Caussade). Aceste 2 mari divisiuni se pot divide fiecare în: *cultă și populară* așa în cât avem: *prosă cultă și prosă populară și poezie cultă și poezie populară*. De asemenea ele se influențază reciproc conf. regulei stabilite mai sus; ba aș chiar unele genuri în mod paralel, corespundând unui gen literar cult, unul popular și vice-versa.

Deosebirea între producțiunile literare culte și cele populare ar consista numai în ceea ce privește meșteșugul de a fi înfătoșate ca formă, dar nu difer de loc în structura intimă a limbei; cu alte cuvinte aceeași gramatică cu toate părțile sale trebuie a fi observată pentru limba în care se scrie. Noi mai putem adăoga că pe limba poporului, pe modul de înlanțuire, ce o dă el ideilor, pe acestea se sprijină literatura cultă; poporul este fântâna de la care toți trebuie să se adape. — Este constatat, că multe produse populare întrec de multe ori în frumuseți poetice pe cele culte, ca d. ex: o doină, o horă, o baladă etc. cari nu-și aș perechi în literatură cultă.

Din producțiunile populare se pot croi și alcătui multe produse culte, ca de ex: din povești populare s'a inspirat Eminescu de a compus „Călin“, „Lucăfărul“, „Strigoii“, etc. invers dacă luăm lucrul, se întimplă foarte rar și numai temporar, ca poporul să-și însușiască producțiunile literaturii culte. — Se pôte cita cu toate acestea exemple însă puțin și accidentale, ca: „Hora de la Grișta“, „Plevna“, „Hora unirei“ de V. Alexandri și de asemenea din Bolintineanu: „Pe o stâncă neagră“, „Ca un glob de aur“, etc. și pôte încă dintr'un poet mult doi.

Caracteristica poporului este: că el trăesce în permanență cu

producțiunile sale, însă ea și cum ar face o vizită la oraș, adoptează câte un product cult, — de modă cum s'ar dice, — cu care se desfătează un timp f. scurt și apoi îl dă uitării, ea și când nu l'ar fi cunoscut; pe când producțiunile sale proprii nu le dă nici odată uitării.

Notă. Asupa acestora vom reveni mai pe larg cu altă ocaziune.

Acum să trecem la condițiunile, ce trebuie să îndeplinescă o operă literară cultă.

Pentru a compune opera în versuri s. prosă, cari în adevăr să merite numele de literare, trebuiesc îndeplinite ore-care calități speciale, fără de cari este imposibilă o operă literară, acestea sunt: *geniū, imaginațiune, talent, spirit și gust.*

Credem a ne scuti de a da definițiunea acestora, ca fiind generalmente cunoscută; cu toate acestea amintim în trecăt, că nici o persoană nu le poate întruni pe toate. — Din condițiunile ce trebuie să întrunescă o opera literară se face și clasificățiunea scriitorilor. Ei se împărțesc: a) *ómenī de geniū*, b) *ómenī de talent* și c) *intermediari* între cei de geniū și de talent, dar cu toate acestea de asemenea merită numele de servitori de valóre literară (F. de Caussade).

Acestea fiind în principiū stabilite, vom căuta cu o altă ocazie să descriem aceste 2 mari divisiuni: *prosa* și *poesia* cu genurile lor și 'n paralel cu literatura populară.

(Va urma).

Ilie C. Crețulescu.

prof. l. română.

CÂNTUL ÎN ȘCOLA PRIMARĂ

Ne întrebăm ca dascăli, e folositor cântul în școala primară? Contribue el ceva în educațiunea ce o dăm copiilor?

De sigur ni se va răspunde că *da* și cred că puținii vor fi de

păreră contrară, căci dacă cultura morală se poate face prin povestirea de mici istorioare cu conținut moral, din care elevul scote povețe morale cu caracter practic, nu mai puțin se cultivă moralul copiilor și prin cântece.

Cântul se referă la simțul auzului. Urechea prin nervul acustic, percepe sunetele și este singurul organ, prin care se naște în om sentimentul.

Un surd totdeauna va fi lipsit de sentimente nobile, căci el va privi cele mai înfiorătoare scene fără să se misce.

Pe faptul că prin auz se nasc sentimentele se bazează importanța mare a cântului în educație.

Școala este un local de petrecere, un *ludus discendi* cum diceau Romanii, căci în școală trebuie să se învețe cu plăcere, dascălul fiind și el un *ludus magister*.

Să ne închipuim o școală și sunt multe—unde nu se învață de cât carte, se fac probleme, analize etc. dar unde este o mutație în ceea ce privește cântul. Vom observa că în acea școală, lipsește ceva, și elevii vor simți, că cresc cu un gol în inima lor, întocmai cum *John Stuart Mill* a crescut, cădând în defectul intelectualismului, fără a i se cultiva sentimentul. Elevii din acea școală vor eși desgustați de munca covârșitoare a dilei. Din contra în o școală unde învățătorul știe și a simțit prin el puterea educativă și disciplinară a cântului, clasul se începe cu cântul, lecția merge progresiv, aplicându-se în ea toate cerințele psihologiei și logice întreprinându-se prin cântece făcând astfel mintea elevilor încordată, atenția vie și susținută. Prin acest chip la un moment dat când oboseala îi coprinde când răspunsurile devin mediocre aceste inconveniente se înlătură. Atunci învățătorul abil simte că nu va mai putea ține atenția, dacă nu va întrerupe lecția, prin mișcări gimnastice în bancă schimbând starea sufletescă a clasei.

Pentru a o *anima* și mai mult se cântă ceva potrivit caracterului lecției și cu acesta să desvăleșce erierul de acea pătură de oboseală, de care era cuprins, plus că noțiunile ce se predau se întipăresc și se reproduc mai bine după legea asemănării.

S'a explicat o lecție de citire: *Vulpea și Rața*; se va cânta bucată respectivă. Tot asemenea *Legenda cetății Nîmțu* sau *Horea și Cloșca*.

Nimic mai interesant și mai atrăgător ca acesta.

Se stabilește ast-fel acea înlanțuire între cunoștințe și se arată, ca și muzica are rostul ei față cu alte obiecte și că concurește și ea la dezvoltarea completă a omului.

În felul acesta există în Franța manualul lui *Claude Angé*, iar la noi cele 4 caete de muzică a d-lui *Gh. Ștefănescu*, puse în legătură cu poeziile de prin abecedare și cărțile de citire.

Prin cântec elevul s'a recreat urechea s'a cultivat și prin ea și sentimentul corespunzător. Recreată odată clasa, lecția continuă elevul devine din nou atent. Răspunsurile se dau cu mai mare ușurință și ast-fel se poate ajunge la scopul final al lecțiunii.

Urmază dar, că din punct de vedere, didactic cântul e un auxiliar puternic la succesul unei lecțiuni, având de exemplu pe Germani care practică acest chip pe o scară foarte întinsă.

Dar cântul are și ore speciale consacrate în program. Ce va face atunci învățătorul și cum va proceda la ținerea unei lecțiuni de cânt?

Aici se vede importanța viorei, ceia ce a făcut, ca ea să fie introdusă în școlile normale. Ea este instrumentul cel mai îndemânatec și care corespunde mai lesne cerințelor școlii.

Pentru ținerea unei lecțiuni de cânt se va proceda în modul următor: Pentru clasa I și II se ține mai întâi o lecție de memorizarea poeziei ce vom a cânta, iar pentru clasa III și IV spre mai mare ușurință se scrie poezia pe tabelă de unde copiii o scriu în caet și o învață pe derost.

Învățătorul cunoscându-și foarte bine clasul seu, știe care din elevi sunt mai vioi a prinde sunetele musicale, scoțând mai întâi, pe cei mai buni. Le cântă din gură odată, de două ori, rar, respirat, clar, așa că elevii să prindă melodia, o dic împreună cu Învățătorul. De mai multe ori, scote apoi pe alți copii care se inițiază pe lângă cei dintâi, apoi pe toți ceilalți care încep să fure melodia de la cei care deja o știu.

Prin chipul acesta elevii chiar cei mai refractari cu urechea pentru muzică, se vor lua după curentul clasei și dacă nu vor putea ajunge a fi soliști buni, vor prinde cel puțin interes pentru muzică.

Tot după acest mod de predare va proceda învățătorul care are cunoștințe de violă.

În societate, pentru copil n'are nici un folos teoria musicală, de aceea nu trebuie a preda cântul pe note, lăsând aceasta pe sama școlii secundare, căci e mai greu pentru învățător și de aci o altă povară pentru elev.

Cântul e chemat a descolta sentimentele naționale și religioase. Elevul ce-l avem în școală aparține unui popor și face parte dintr'un cult, iar școla ca așezămînt oficial e chemată a cultiva aceste sentimente, bine înțeles nu din punct de vedere șovinist.

Dacă istoria națională e chemată a desvolta sentimentul național și iubirea de patrie, prin desvălirea și împodobirea trecutului, nu mai puțin și muzica are rolul său eficace în cultivarea acestui sentiment.

Tot deauna poeziei și cântăreții au fost aceia care au mișcat popoarele, în sevirișirea de fapte mari.

Toți cunoșcem, că sentimentul sub orî ce formă, se manifestă în afară prin mișcări și strigăte, care cu cât sunt mai regulate și armonisate, cu atîta întrunesc în ele și frumosul. Cultura musicală intră în cultura estetică, pe care școla e chemată să o dea, pentru a nu lipsi pe copii și de partea frumosului.

Învățătorul va preda elevilor acele cântece naționale și erotice: ode, imnuri, marșuri, care fac să vibreze inima de Român, cum de ex. *Tricolorul de Porumbescu*.

Se vor mai putea preda unele cântece populare cu caracter didactic lăsând pe cele cu cuprins erotic și ditirambic ca „*Hai Ileană la poiană*”.

Prin acest chip se va putea stârni în masele poporului acel gust musical, care face fala Italianului de aci.

Prin muzică, avem a stârni și a cultiva sentimentul religios.

De aceea putem face și puțin cor cu elevii în 3 sau 2 voci, căci tot ne ghionteșcă legea a ne duce în toate duminicile și sărbătorile la biserică cu copiii pentru stărnirea acestui sentiment, și cred că cântând cu copiii avem mai mult succes în dezvoltarea sentimentului religios.

Învățătorul, cântând la biserică cu copiii, își atrage foarte mult iubirea sătenilor, care privesc cu mulțumire cum copiii lor cântă și cum bunul învățător îi conduce înțelegând prin aceasta, cât de multă osteneală își dă el pentru copii.

În Transilvania — cu regret pentru ai noștri — colegii noștri învățători, sunt mult mai sus în această privință ca noi. Puterea neamului românesc de peste munți stă în popă și învățător. Nu că ei sunt elementul cel mai cult, dar și-au însușit aspirațiile poporului român și sunt expresiunea cea mai aleasă a tuturor sentimentelor naționale.

Acolo popa și învățătorul știu ce înrîurire puternică exercită asupra poporului musica și cât de mult poate schimba dispozițiile sufletești și apucăturile omului.

În vederea aceasta ei au organizat prin sate *coruri de pluguri* bărbați și femei, care au ajuns a executa cântece în 3 voci cu o acurateță uimitoare.

Și la noi cântă țaranul, țaranca, flecării și fetele și încă unii chiar frumos, dar natura cântecelor bacante și erotice abrutisază inima în loc s'o înobileze. A cânta în cor cântece eroice e un pas înainte, cântărețul e animat de alte sentimente, posedă o cultură aleasă și știe simți frumosul.

Am aratat prin urmare, că musica în școala primară ne ajută la predarea tuturor cunoștințelor precum și la dezvoltarea sentimentelor naționale și religioase.

Rămîne, dar, stabilit că ea nu trebuie să lipsescă din școala primară.

Gh. Popescu.

Diriginte al școlii «Arhimandrit Chiriac Neculau.»

31/1/21

Instinctul de cruțime la copii.

după

John Locke.

Un fapt ce se observă adese ori la copii, este, că sunt înclinați a chinui toate nenorocitele creaturi ce li cad în mână. Cu o plăcere vădită schingiuesc păsările, fluturii, musculițele și în general toate insectele. „*Acastă etate nu cunoșce mila*“, dice Lafontaine din aceea trebuie să supravegheați cu multă atențiune asupra acestui punct — Obiceiul de a chinui și tăia dobitocele pot să-i facă cruți și neîndurători și față cu oamenii.

Ni se istorisesc, că în Atena «Arcopagul» a condamnat la moarte un copil de o cruțime incorigibilă cu animalele, pentru reasonul, că acest mic criminal odată mare și puternic va avea aceeași conduită și față de semenii săi.

Copiii cărora le plac să distrugă și să trateze fără milă creaturile unei specii inferioare, nici o dată nu vor fi buni și miloși cu acelea din specia lor. — Să inspirăm dar copiilor orăre de a tăia ori chinui ori ce viețuitoare: să-i învățăm să nu strice și să nu distrugă nimic de cât atunci când vor avea în vedere preservarea sa și binele unei ființe mai superioare. Dacă fie-care om ar contribui la conservarea genului omenesc, după cum chiar este dator să o facă, lumea ar fi mai liniștită și mai civilisată de cum este.

O mamă avea obiceiul de a satisface toate dorințele fiicelor sale; câni, pisici, păsări în fine tot ce formază deliciale copilăriei, nu le lipsea, cu condiția, că odată aceste animale date trebuiau îngrijite să nu le lipsescă nimic și nimeni să nu le facă vreun rău. Ori-ce neglijență era pedepsită sau prin confiscarea animalului, sau prin o pedepsă oare-care. Cu modul acesta micile copile învățară de timpuriu a fi blânde și a iubi animalele.

Încă din leagăn trebuie să deprindem pe copii să aibă milă de toate creaturile sensibile.

Plăcerea ce găsesc în a face rău, adică a distruge lucrurile

fără rațiune și mai cu seamă plăcerea de a face pe vicțuitoare să sufere, nu este alt ceva de cât o înclinare câștigată, streină naturei, ca să dic așa, un obicei câștigat din exemple și de la societate. În cele mai multe cazuri copilul martirisază animalele, pentru că vede și pe cei din jurul său făcând ast-fel, adese-ori fără să-și dea seamă că le face rău. Noi încurajăm pe copii să *lovescă* și să *ridă* când au făcut rău altora, sau când alții voesc să le facă lor, și, pentru a le desvolta și mai bine aceste dispozițiuni ei au adese ori exemplele majorității oamenilor ce-i înconjură.

Aprópe tot ce învață din istorie nu consistă de cât în recitarea unui întreg șir de bătălii și măceluri — Onórea și gloria ce se acordă cuceritorilor, dintre care cea mai mare parte nu sînt de cât calăii omenirei, — sfîrșesc prin a exalta spiritele tinerei generațiuni; ei ajung să privescă arta de-a tăia ómenii ca pe cea mai mare dintre virtuți. Prin acést mod cruđimea ori cât de contrară ar fi naturei, se insinuază în inimile nóstre; aceea ce omenirea urăsce, obiceiul il face demn de laudă în ochii nóștri, arătându-ni'l ca un drum la glorie. Ast-fel moda și opinia face o plăcere din ceea ce în realitate nu este și nici n'ar putea fi vre-o dată.

Când un copil pricinuesce altuia un rău, fără a vrea, sau fără să cunóscă consecințele, vinovatul nu trebuie tratat cu asprime. *Greșelile care trebuiesc pedepsite, sînt acelea cari își au sorgintea în voință*; dacá ele sînt ast-fel, că singură vrista să le pótă lecuși și nu pregătesc desvoltarea unor obiceiuri rele, trebuie să lăsăm, să trecă greșala ori care ar fi consecințele de care ea este însoțită, fără a o remarca și pedepsi. — De câte ori părinții și profesorii nu calcă peste acest principiú! Ei nu privesc de cât consecințele greșelei, pedepsesc fără milă, neavînd de loc în vedere principiul de mai sus

Un alt mijloc de-a excita sentimente de umanitate și de-a le menține viu în copii, este ai obiceiului să fie politicoși în vorbă și în conduită față de inferiori și de ómenii de próstă condiție, în special față de servitori. Adese-ori copiii din familiile bogate au o purtare regretabilă cu slugile; când vorbesc cu ei întrebuntéză cuvinte josnice, termeni de dispreț. îi tratéză din înălțime ca și când ar face parte din altă rasă și dintr'o specie superióră.

Să fie relele exemple, avantajele cele oferă bogăția, sau sentimentele de vanitate care le inspiră această aroganță, puțin ne privește! Noi trebuie să-i corjăm și să-i obiцуim să aibă o purtare blândă cu ómenii de un rang inferior. Nu vor pierde nimic de se vor purta ast-fel; din potrivă superioritatea lor va fi mai bine marcată și vor câștiga în autoritate. Servitorii își vor da ostenéla să osecute serviciile cât mai bine posibil, știind, că nu sînt disprețuiți, pentru că sărăcia i-a adus la picioarele stăpânului.

Cu cât sînt mai bogați cu atît să-i învățăm, să fie mai buni, mai miloși, mai blândi către aceia dintre frații lor, care sînt mai jos plasați, și pe care norocul i-a esclus dintre aleșii seî. Dacă i-am lăsa încă din leagăn, să trateze aspru pe acești ómenii, sub pretext că titlul părinților lor le-ar da o mică autoritate, ar fi o dovadă de rea creștere; și dacă nu se ia sémă, este mijlocul cel mai bun de a desvolta în ei puțin câte puțin orgoliul natural care-i face să disprețuiască pe toți aceia care sînt mai jos ca ei. Și care e conclusia? Este, că vor deveni asupritori și cruđi.

Cristina Belian.

Limba și obiectele ce ajută mai mult desvoltarea ei, precum și modul de predare al acestor obiecte în sc. primară.

Limba este un mijoc, care are de scop a comunica altor persoane ideile și cunoșcințele noastre. Omul póte să comunice ideile sale altora în două chipuri: a) prin ajutorul unor sunete produse de așa numitul organ vocal și modificate prin gură, care sunete fie câte unul, fie grupate mai multe la un loc represintă un obiect, o noțiune, care se numește „cuvînt,” 2) ori prin niște semne corespundătoare sunetelor, care de asemenea ne amintesc cuvintele și prin urmare desvoltă în noi aceleși noțiuni și idei.

Așa dar limba fiind un mijoc, ce are de scop a comunica al-

tora ideile și cunoștințele noastre, suntem datori, să căutăm al perfecționa. Această perfecțiune constă într'aceia că *subiectul sau individul să poată exprima, fie prin scris, fie prin vorbă și tot-o-dată și într'o formă plăcută to' cea ce gândește, așa ca în ascultători să se desvolte aceleși idei și sentimente, ce le-a avut el.*

Prin urmare ținta formală a studiului limbei române în scóla primară va fi îndrumarea către această perfecțiune, ce va fi continuată în șcólele secundare. De aici rezultă că învățătorul *la toate obiectele*, dar mai ales la limba română trebuie să aibă în vedere, că *copiii au să învețe a vorbi*, prin urmare este dator să le observe modul de exprimare sau vorbirea.

Înainte de a trece la obiectele, ce ajută dezvoltarea sau perfecționarea limbei, să ne închipuim, că observăm omul de când începe a vorbi și vedem cum să desvoltă la el vorbirea. Copilul începe a gângăvi primele cuvinte încă din brațele mamei sale și prin urmare aici, la început, e totă greutatea vorbirei. Cât privesce pe învățător, când copilul vine la scóla, îi găsește vorba și lui nu-i rămâne de cât să o desvolte și s'o corejeze, adică s'o perfecționeze. Dacă am presupune, că un copil ar fi încunjurat de persoane, care să vorbească o limbă corect gramaticală, ar fi natural ca copilul să-și însușească acea vorbire corectă și atunci studiul gramaticii nu ar mai avea rolul de a corecta limba, ci pur și simp.u ar fi un studiu, ce s'ar învăța numai în scólele superioare mai mult pentru a constata relațiunile dintre cuvinte și acesta de curiositate după cum astă-đi se învață la universitate *filologiea*.

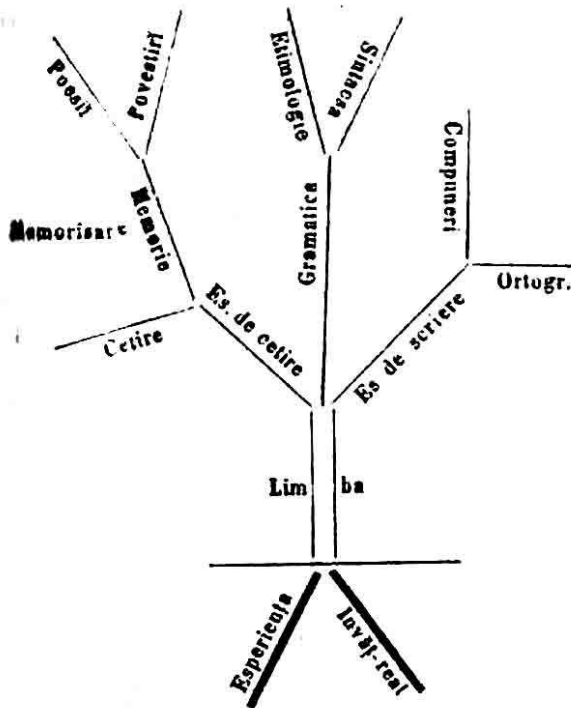
Dacă observăm limba, vom vedea, că pentru a o perfecționa trebuie să urăm de mai multe mijloce, care se concurgă toate la același scop. Fie-care din aceste mijloce formeză câte un obiect de învățămînt. De și aceste obiecte sunt diferite, totuși se pot împărți în două serii sau categorii: una, care are de scop mai mult *înmulțirea materialului limbei*, adică de a câștiga cuvinte sau expresiuni nouă și alta, care are de scop mai mult *modelarea și aranjarea cuvintelor și expresiunilor în formă plăcută*.

Obiectele, care servesc mai mult la înmulțirea cunoștințelor sunt: învăț.—real (intuiția, sc. fisico-naturale) și experiența (*); iar obiectele, care ajută sistemizarea acestor cunoștințe sunt: cetirea,

(*) Deosebirea între experiență și învăț.-real e: experiența e întâmplătoare și învăț.-real e sistematic (în scóla).

poesia, gramatica și stilistica. Pentru a concretiza mai bine aceste două soiuri de obiecte să ne închipuim un arbore; (**), tulpina este limba; iar seria de obiecte, ce servesc mai mult la înmulțirea cunoștințelor, le asemănăm cu rădăcina, care și ea are de scop alimentarea arborelui; prin urmare *experiența* și *învățămîntul real* sunt

cele două rădăcini, care alimentează cu cunoștinți trunchiul-limba. Crăcile și ramurile copăcelului vor fi obiectele care dau o formă plăcută acestor cunoștințe după cum și la copac crăcile și ramurile îi dau formă.

Fie-care din aceste obiecte are două scopuri: unul *material* și altul *formal*. Scopul material la toate obiectele e acelaș: a strînge, a înmagasina cunoștințe de care apoi trebuie să ne folosim. Scopul formal este diferit. Înainte

de a arăta scopul formal la diferitele obiecte să spun în trecut la ce țintesc scopul formal. Scopul formal țintesc la dezvoltarea și perfecționarea spiritului, de unde se mai dice și *cultură formală*, care constă în a ascuți spiritul ca să poți pricepe și raționa lesne.

Scopul formal al experienței, îl știm cu toții, că nu este alt-cuiva de cât că în orice-care împrejurări să ne putem da samă de situația în care ne aflăm, ca ast-fel să putem eși lesne din încurcătură. Acesta este cea ce noi numim *tact* sau *prezență de spirit*.

Scopul formal al învăț-real este dezvoltarea și exercitarea simțurilor și întărirea facultăților intuitive. La învăț-real copilul făcînd intuiția obiectelor, ce are ocaziunea de a le observa, compara și clasifica între ele, și se dezvoltă judecata și rațiunea, adică *inteligenta*. Prin învăț-real dezvoltăm interesul pentru cunoșterea lucrurilor din natură, pe care observându-le îi dezvoltă gustul estetic și adevăratul religios. În sfîrșit la învăț-real găsim timpul potrivit de a învăța pe copii întrebuințarea cuvintelor sau mai bine mijlocul de a cunoște obiectele exprimate prin cuvinte:

(**). Imitație după arborele concentrațiunii de Herbart.

În legătură cu acesta trebuie să spun, că tot lipsei de interes ce să dă înțelesului cuvintelor, găsim oameni, ba chiar cu ore-care cultură, cari schimosec cuvintele mai cu samă pe cele luate din limbă străină. Așa de câte ori nu audim dicând *tupaj* în loc de *etaj*, etc. Prin urmare aci cu deosebire avem prilejul de a corecta vorbirea copilului.

Elevul prin *citire* are ocaziunea de a vedea diferite moduri de exprimare al ideilor și corect și plăcut. Aci i se dezvoltă simțul de a se exprima frumos și corect. Prin *citire* i se mai dezvoltă și cugetarea elevului; iar prin *poesii* și *povestiri* (liberă reproducere) i se întărește memoria și fantasia sau imaginația.

La deprinderile stilistice — compunerii — se deprind elevii a se exprima și în scris în forme plăcute și exacte; iar prin *dictat-ortografic* se învață ca unul și același cuvânt să-l scrie toți în acelaș mod⁽¹⁾.

Dintre toate obiectele acele care concentrează mai mult atențiunea asupra limbei e *gramatica*.

Studiul gramaticii⁽²⁾ are rolul de a căuta legile limbei, adică studiază raportul dintre cuvinte, le indică rolul și ne arată dacă aceste cuvinte exprimă idei principale sau dacă ele servesc numai spre a modifica aceste idei. De aci putem spune că gramatica e singurul obiect, prin care se concentrează atenția elevilor asupra limbei. De unde cei vechi credeau, că limba se poate învăța numai din gramatică.

Scopul gramaticii e mai mult formal și tinde la *mănuirea* și *înțelegerea perfectă* a limbei. La gramatică se dezvoltă cu deosebire rațiunea, căci elevul e pus să caute raporturile dintre cuvinte și dintre judecăți sau propozițiuni. Din experiență știu (acesta se poate observa mai bine la învățarea limbilor străine) că poate să stie cine-va regulile gramaticale fără se pótă vorbi corect limba; căci *vorbirea nu se învață din gramatică, ci regulile gramaticale se scot din vorbire*. De aici chiar urmază că la predarea gramaticii vom întrebuința procedeul inductiv, adică școlarii după ce s'au deprins

(1). Punctuației încă să-i dăm locul de onoare căci de multe ori este cheia înțelegerii celor scrise.

(2). Bain.

a vorbi, să-l punem a reflecta asupra deosebitelor exemple și apoi să scotă raporturile adică regulele gramaticale.

Gramatica fiind un studiu, care se rapoartă mai mult la dezvoltarea intelectuală a elevului se nasce întrebarea: *de când trebuie să începem a învăța pe copii gramatica?* Natural că nu o să putem preda întreg studiul gramaticii în cl. I și II ba nici chiar în cl. III, ci trebuie să facem mai întâi ore-care pregătiri. Așa în cl. I pregătirile gramaticale constau în a face pe copii să ne spună câte ceva despre un lucru sau ființă, ca ast-fel să i conducem la noțiunea de *dicere* sau *proposițiune*; apoi le arătăm, că dicerea se compune din cuvinte și cuvintele din sunete.

Acastă pregătire îi mai servește copilului și la scriere. În cl. II se pășese mai departe; îl învățăm că vorba, care arată ființa sau lucru despre care a spus ceva, se numește *subiect*; iar cea, care arată se face ființă sau lucrul, se numește *predicat*. Apoi li ne mai spune: că vorbele, care arată nume de ființi sau de lucruri se numesc *substantive*, cele care arată cum sunt ființele sau lucrurile — *adjective*, și așa până ce face cunoscință cu părțile de cuvânt. În cl. III-a elevul observă și mai bine părțile de cuvânt găvind flexiunea vorbelor — declinarea la substantive, adjective și pronume iar la verbe conjugarea.

Tóte aceste preparațiuni (fără subiect și predicat) forméză o parte a gramaticii numită *etimologie*. Numai după ce s'a făcut etimologia și pe basa acesteia, se póte trece la partea adevărat gramaticală, ce se ocupă cu raportul dintre cuvinte, indicarea rolului și arătarea dacă aceste cuvinte exprimă idei principale sau dacă ele numai modifică sau întregesc acele idei. Acastă a doua parte a gramaticii forméză sintaxa, care la noi în scóla primară se predă în cl. IV-a.

Orî-care ar fi partea gramaticii, ce se va trata, *metodul* va fi cel intuitiv iar *procedeul* cel inductiv adecă de la exemple la regule. Intru cât privesce studiul gramaticii, pentru că adevărurile sunt compuse din părți, care ele înșeje se pot desface, trebuie să aplicăm la aflarea sau studiarea ace'or părți *procedeul sintetic* și

numai la repetiții și examinări să întrebuițăm *proced. analitic*. Aplicarea pr. analitic la gramatică e foarte importantă, pentru că cunoștințele numai prin analizare pot să prindă rădăcinii în 'spiritul nostru. În privința *formei de învățămînt* cea mai potrivită e cea *întrebătoare*, căci aici nu dăm cunoștințele de-a gata, ci prin întrebări conducem pe elevi să le afle ei singuri.

Orî-ce lecțiune trebuie considerată ca un obiect nou, ce voim a-l arăta elevului. Pein urmare trebuie ca înainte de a începe o lecție nouă să facem: 1. o *introducere* sau pregătire, care are de scop de a lega cunoștințele știute cu cele ce are să le învețe. 2) *Tratarea* (predarea) lecțiunei, care trebuie făcută conform procedeuului inductiv, adecă învăț. aș alégă propoziții, în care să se găsiască ceea ce el voesce să trateze și din acele exemple să scótă regula. 3). *Aplicațiuni*. După ce a scos regula să se deprindă bine la exemple diferite cu scop de a se lămuri și mai bine. Aplicațiunile se pot face și la cartea de citire. 4). *Resumarea* celor studiate și aflate în acea oră, ca să se fixeze și mai bine atențiunea copilului. 5). În fine să li se dea *teme acasă*. Aceste lucrări sunt de mare importanță și morală, căci elevul resolvind temele singur acasă capătă încredere în sine.

Va să dică la orî ce lecțiune deosebim 5 părți bine distincte care sunt: 1) introducerea, 2) tratarea, 3) aplicarea regulei, 4) resumat, 5) teme acasă. Aceste 5 părți corespund celor 3 *trepte formale* stabilite de pedagogii după cele 3 momente logice și anume: 1) *trepta intuirii*, 2) *abstracțiunei* sau *cugetărei* și 3) *aplicărei*.

1). *Treptei intuirii* corespunde introducerea și tratarea sau găsirea regulei. 2). *Treptei abstracțiunei* corespunde aplicarea regulei și resumatul. 3). *Treptei aplicărei* corespunde temele date elevilor acasă.

Diferiții pedagogii dau felurite numiri acestor trepte, eu le-am dat pe aceste, fie-care e liber să le numéscă cum vrea, căci nu numele va întârzia sau grăbi mersul învățămîntului, ci cea ce reprezintă aceste uumiri.

C. Andriescu.

Institutur șcôla Pécuară No. 4 Iași.

C A R A C T E R E

(După *La Bruyère*).

„Copii sunt mândri, desprețuitori, răutăcioși, pismuitori, curioși, interesați, leneși, apucători, fricoși, *nestatornici*, *mincinoși* și *prefăcuți*. Rîd și plîng cu cea mai mare înlesnire, au bucuriile cele mai mari și supărările cele mai amare *din lucru de nimic*. Nu vor să li-se facă vre-un rău, dar ei vor să-l facă altora. Am putea dice că copiii sunt deja niște ómenii. Ei n'au nici trecut, nici viitor, ci se bucură numai de present, bucurie pe care noi ómenii maturi n'o mai avem, căci pe noi un lucru numai atît ne bucură deservărit, întru cât ne asigură și un viitor fericit.

„Obiceiurile acestei vîrste sunt cam aceleași la toți copiii fără deosebire de religie, nație sărăcie sau bogăție și numai cî o prea mare băgare de sémă poți zări vre-o mică deosebire între ei, (cești de concepție sau atavism). Desvoltându-se judecata în aceiași proporție încolțesc și pasiunile.

Copiii au deja în sufletele lor imaginație (închipuire) și memorie, și se folosesc mult d'aceste bunuri în tóte jocurile și petrecerile lor. Prin ele, ei repetă cele ce au auzit și imităză cele ce au văzut pe alții făcînd. Așa 'i veđi în jocurile lor îndeletnicindu-se cu tot felul de meșteșuguri: imităză pe meșteri, prin mișcări și gesturi, se închipuiesc în palate și locuri încântătoare, orî că conduc armate, căștig bătălii și se bucură de isbândi; vorbesc cu regi și principii, ba se fac chiar ei regi: au supuși și stăpănesc comori fără număr!

„Copiii, în acéstă vîrstă, știu să fie stăpâni pe fericirea lor, lucru pe care nu'l pot, cînd devin ómenii mari.

„Nu există nici un cusur trupesc la cine-va, pe care copii să nu-l bage de sémă. Il ochesce de la cea d'ntăi aruncătură de ochi și el-l arată (numesc, poroclesc) apoi, cu cuvintele lor cele mai nemerite.

„Dar cînd se fac ómenii mari, capătă tóte defectele de care sînt acum ca copiii!

Al. Crist. Popescu.

Invățător Com. Șurdulesci-(Teleorman).

RĚSBUNARE DOMNĚSCĂ

Legendă populară

Petru Rareș, Domnul Moldovei, nemulțemind pe o parte din boerii țerei, aceștia l'au pãrit la Turci, cari au venit cu óste în Moldova și au aședat în scaunul domniei pe Ștefãniță-Vodã, frațele lui Petru.

Vodã Rareș, vëdîndu-se tradat de boeri și urmãrit de Turci, a fugit calare prin Tîrgul Pietrei și apoi prin munți a trecut în Transilvania.

Intre alte legende care ne vorbesc despre trecerea lui Petru Rareș prin Piatrã este și acésta:

Era într'o Duminicã dimineța, clopotele sunã la bisericii pentru Sf. Liturghie. Câți-va boerãnași mergeãu la biserica Sf. Ión⁽¹⁾.

Când de odatã vëd trecënd pe lângã ei un cãlãreț, care mergea spre Valca-viei, și în care recunosc numai de cât pe *Vodã Petru Rareș*.

Se vede cã-l cunosceaũ mai de mult.

Și dupã cum sã dice, sã dãduse șfórã în țarã cã Vodã Rareș umblã fugar și este cãutat de ómenii stãpãnirii celei nouã și de Turci. Așa, știind boerii și pentru a-și câștiga hatãruri înaintea noului Vodã Ștefãniță, îndatã s'au pus pe gónã sã-l prindã. Dar Vodã Rareș, vëdëndu-se fugãrit, a dat pintenii calului sãu, care cu tótã oboséla cãlëtoriei a luat-o la sãnãtósã, lãsãnd pe boeri sã-și punã în cuiũ pofta de hatãruri.

Când Vodã Rareș a ajuns a doua órã Domn Moldovei și-a rësbunat pe mulți boeri, cari l'au prigonit, în întãia lui Domnie. Intre aceștia n'a uitat și pe cei din Tîrgul Pietrei, cari l'au fost fugãrit când îi era viéta mai în pericol. Trecënd odatã prin Piatrã a pus de i-a cãutat și dupã ce i-a dovedit și recunoscut el însuși, i-a judecat și condamnat la mórte într'un mod cu totul deosebit, pentru ca și altora sã fie de pildã acésta rësbunare domnëscã.

Și étã cum:

(1). Fãcutã de Ștefan Cel Mare în orașul Piatra.

A poruncit de i-a legat și i-a suit pe culmea dëlului *Cozla* (care vine în partea nordică a orașului Piatra). Acolo suise tot atâtea polobóce umplute cu pae. A pus pe fie-care în câte un poloboc, l-a infundat iarăș bine, lăsând destupate numai vranele pe unde a dat foc pailor și pe când paele ardea, a poruncit se dea drumul polobócelor taval la vale.

Dintre acei condamnați a scăpat unul cu vieță, dar și acela într'o stare ca vai de om. Scapat ast-fel, Vodă, după stăruința boerilor ce-l însoțiau l'a grațiat; iar lumea l'a poreclit *Orza*, fiind-că paiele din poloboc fusesse de *orz*.

Dar, cu tótă grațierea lui Vodă, poporul și chiar boerii să feriau de el, ca cel ce fusesse condamnat de însuși Vodă și pentru o așa faptă.—Dispretuit de lume și ajuns într'o mizerie fórte mare, să dice că s'ar fi *sinucis*; iar urmașilor lui l'a remas porecla de *Orza*.

Ast-fel mi-a istorisit, prin anul 1877, bătrânul Ionică Anastasiu, care fusesse în tinerețele sale slujbaş de-al judecătoriei (Tribunalului) din Piatra.

C. Vrănceanu

Institutor

LECȚIUNE DE ISTORIE

Mircea cel Mare și Alexandru cel Bun

Clasa III—IV rurală

PLANUL

I. Pregătirea: a) țelul I; b) se împrospetază pe scurt, cunoștințele ce le au copiii, asupra întemeerii celor două principate: Moldova și Muntenia; c) țelul II.

II. Predarea: a) se istorisesc de cătră învățător, mai întâi despre Mircea cel Mare și apoi despre Alexandru cel Bun; b) se

recompune fie-care istorisire, de cătră elevi, imediat ce ea a fost terminată de învățător.

III. **Generalisarea:** 1. *Mircea a fost un domn răsboinic și înțelept.* 2. *Alexandru cel Bun a fost un domn bun și liniștit.*

IV. **Aplicarea:** Bucățile povestite se vor ceti de cătră copii acasă, ținând minte și cea-ce li s'a istorisit la școlă.

DESVOLTAREA PLANULUI

Ocupație. Clasa V: Deschideți cărțile la pagina (cutare). Cetiți în gând, despre . . . .

I: a) Avem să învățăm ceva la Istorie.

b). Cam pe la ce an s'a făcut întemeerea Munteniei? (. . . 1290). Cine a făcut-o? Dar a Moldovei în ce an s'a întâmplat? (1342). Sub cine? De unde a venit Radu Negru? Dar Dragoș-Vodă? Spune pe scurt ce știi despre Radu Negru? Spune pe scurt, despre Dragoș-Vodă, tu?. Cine i-a urmat lui Radu Negru? Dar lui Dragoș-Vodă?

c). Adî, vă voi povesti mai de parte, despre doi domni însemnați: unul, numit Mircea cel Mare, care a domnit în Muntenia, și altul, numit Alexandru cel Bun, domn în Moldova. Se serie sus, pe tablă: *Mircea cel Mare și Alexandru cel Bun.*

Despre ce vom învăța adî?

A. *Mircea cel Mare.*

II: a). După mórtea lui Radu Negru, aũ urmat mai mulți domni, dintre cari unii nu aũ fost așa de însemnați. In anul 1386⁽¹⁾ se sue pe tronul Munteniei un domn, fórte însemnat, numit *Mircea cel Mare.*

El a domnit de la 1386—1418. Iată în scurt care aũ fost faptele lui.

La urcarea lui Mircea pe tron, creștinii erau amenințați de cătră Turci. Mircea își puse în gând a apara țara de cotropirea Turcilor și înfiinteză pentru acésta o oștire regulată. El făcu multe îmbunătățiri în țară: școle, bisericii, legi bune, împărți țara în județe.

(1). Datele și numele proprii se scriu pe tabelă.

În anul 1389, se întocmi o oștire creștină de: Munteni, Moldoveni, Sârbi, Bulgari, etc. care porni asupra Turcilor. O luptă crâncenă se dădu la *Cosova* (în Serbia). Turcii, fiind foarte mulți, au biruit pe creștini. Sultanul turcesc, *Amurad*, este ucis de un Sârb.

Baiazet, fiul lui *Amurad*, trimete oști asupra lui *Mircea*, acesta însă le învinge victorios.

Mircea închease un tractat cu *Sigismund*, regele ungariei, ca să lupte împreună, în potriua Turcilor. Lupta începu. Când *Sigismund* vedu mulțimea armatei lui *Baiazet*, se retrase și lăsă pe *Mircea*, singur, în învălmășelă. Acesta își puse în gând să-și răsbune. Se retrase și el din fața Turcilor și pândi calea Ungurilor. Pe când aceștia treceau prin strâmtoarele muntelui *Paserea* (din județul *Mehedinți*, *Mircea* îi întâmpină cu vitejii săi soldați și-i bătutu așa de tare, în cât regele *Sigismund* abia scăpă cu viață.

O a treia luptă a lui *Mircea* a fost la *Nicopoli* (din Bulgaria).

Creștinii se hotărîsă să pună stavilă Turcilor. Se uniră: Muntenii, Muldovenii, Ungurii ajutați, și de mulți Germani și Franceji, și formasă o armată care trecu Dunărea. La *Nicopoli* se dădu bătălia. Creștinii fură învinși din cauza Francejilor, cari nu cunoscău felul de luptă al Turcilor și nici voiră să asculte de planurile rășboinice date de *Mircea*. În această luptă, a luat parte și *Frideric de Hohenzolern*, un strămoș al Regelui nostru.

O a patra bătălie a lui *Mircea* a fost la *Rovine* (din județul *Ialomița*). *Baiazet* trecu Dunărea, în fruntea unei numeroșe armate, spre a-și resbuna pe *Mircea*, pentru ajutorul dat creștinilor, la *Nicopoli*. *Mircea* îi eși înainte și la *Rovine*. Turcii fură cumplit bătutu de Români, silindu-i să trecă Dunărea.

Mircea încheie în urmă, un tractat. cu sultanul turcesc, *Mahomed*, prin care acesta se obliga: a lasa ca țară românească să fie guvernată după legile ei. Români să aibă dreptul a încheia legături cu vecinii, a nu se face geamii, în țară etc. primind ca dar, pentru acesta, 3000 de bani roși, pe fie-care an.

b). Se provocă copiii a repeți cele povestite îndrumându-i în vorătorul prin întrebări potrivite.

III: Audind faptele lui Mircea, ce-ați putea spune despre el?
Mircea a fost un domn războinic și înțelept.

În cas când copiii n'ar putea da deodată răspunsul așteptat, se vor conduce ast fel: Cum vom numi pe Mircea, fiind-că ș-a înființat o oștire regulată și a avut atâtea războaie? Dar pentru că a făcut îmbunătățiri, în țară?

Se scrie caracteristica lui Mircea, pe tablă și se cetesce de școlarii.

B. *Alexandru cel Bun.*

II: a) Pe când Mircea domnea în Muntenia, în Moldova era domn Alexandru cel Bun. Acesta se sui pe tron, la 1401 și domni până la 1433.

Alexandru se întrecea cu Mircea, în fapte: înființă școle și monastiri, întemează mitropolia de la Suceava, episcopiile din *Roman* și *Rădăuți*. (Suceava și Rădăuții vin în Bucovina).

El avu în tot cursul domniei sale, două bătălii:

1. Fiind căsătorit cu sora lui *Vladislav*, regele Poloniei, îl ajută pe acesta cu 400 de soldați, în războiul ce-l avea de purtat cu *Cavaleriile Teutoni* (o societate de oameni bine armați și foarte buni luptători, așezați spre V. N. de Polonia).

La *Marienburg*, care este o cetate lângă Marea Baltică, în Germania, Moldoveni, trimiși de Alexandru, scapară pe *Vladislav*, din încurcătură, bătăind grósnic, pe *Teutoni*.

2. După 7 ani de la această bătălie, *Vladislav*, uitând de binele ce i l'a făcut Alexandru, se înțelese în ascuns, cu *Sigismund*, regele Ungariei, ca să împartă Moldova. Alexandru, aflând despre acesta, prădă țara Polonilor; dar pe când se întorcea în Moldova, fu întâmpinat de Leși și Tatarî și cum nu se mai aștepta la luptă, perdu bătălia și prădile luate.

b). Copiii reproduc cele diise despre Alexandru cel Bun.

III: Cu care domnitor ați putea asemăna pe Alexandru cel Bun? Prin ce se deosebesce el de Mircea? Socotind după fapte, ce fel de domn a fost Alexandru cel Bun? (*Alexandru cel Bun a fost un domn bun și liniștit*) Se scrie acest răspuns pe tablă, cetindu-se de școlarii.

IV. Să cețiți acasă, din carte, despre acești doi domni și să țineți minte și ce v'am povestit eu.

Notă. Lecțiunea acesta am ținut-o cu elevii din cl. III—IV (fiind clasele III, IV și V unite) a școlii de aplicație de pe lângă școla normală «Vasila Lupu,» la concursul de învățători, din Mai, 1893.

E publicată aici, cu ôre-care modificări.

V. Costăchescu

Învățătorul comunei Șoldănesci

Coluna Hârtop Jud. Suceava

DIN MATEMATICĂ

Aplicații la fracțiunile ordinare

1. *Intuirea:* 1. *Ascultarea* lecției precedente. 2. *Pregătirea:* Întrebări . . . . 1. Când se știe valoarea mai multor unități și se cere numai valoarea unei unități, prin ce operație se va afla? . . . . (Împărțire). 2. Cum se adună mai multe fracții ordinare? — 3. Cum se aduc la acel-aș numitor? — 4. Când înmulțim ambiî termini ai unei fracțiuni ordinară cu acel-aș număr se schimbă valoarea ei? — (Nu). — Pentru-ce? — 5. Cum se împărțesce un întreg prin o fracție ordinară? — 6. Dar două fracții? — 7. Cum se înmulțesc două fracții ordinare? — 8. Cum se scot întregii dintr'o fracție supra-unitară? — e.t.c. —

Anunțarea Avem să deslegăm o problemă cu ajutorul acestor cunoșcinți.

Ascultați! — *Un isvor umple un rezervor în 5 ore; un alt isvor tot pe acel rezervor îl umple în 7 ore. — Se întreabă, în câte ore îl vor umple amândouă, curgând de odată?*

Numerele Problemei.

5 ore, 7 ore, T.?

3. *Predarea:* cercetarea părților problemei (analisa).

Ce se știe? — (în câte ore umple rezervorul isvorul întâi) — Ce se mai știe? — Ce căutăm? . . . .

Intuiția la fie-care parte a problemei: (Desemnarea rezervorului, reducerea la unitate și prețuirea cu unitatea).

Se află partea umplută într'o oră: **a.** de isvorul întâi, **b.** de isvorul al doilea și **c.** de amândouă odată.

a. Se desemnează pe tabelă rezervorul închipuit cilindric, împărțindu-se în 5 părți egale.—Fie-care parte se umple în câte o oră.

Reducerea la unitate (analiza): Dacă în 5 ore isvorul întâi umple întreg rezervorul, apoi curgând numai o oră, care e a 5-a parte din timp, va umple numai a 5-a parte din rezervor. (Se înseamnă o parte la fondul cilindrului împărțit în 5.)

(Repetiția și lucrarea după regula 1 de la pregătire = 1 r: 5 sau $\frac{1}{5}$).

b. Se mai desemnează acel-aș rezervor, cu acele-ași dimensiuni, însă împărțit în 7 părți egale.

Se procedeză ca mai sus (a). — Într'o oră isvorul al doilea va umplea numai o parte din rezervorul împărțit în 7 || 1 r: 7 sau $\frac{1}{7}$. (Se deosebesce o parte din 7 la rezervor jos.)

c. Se desemnează tot acel-aș rezervor și tot cu acele-ași dimensiuni, însă împărțit în 35 părți egale.

Acum se căutăm, câte părți din tot acel-aș rezervor vor umple ambele ambele isvóre, curgând în acel-aș timp la un loc. numai într'o oră?

Se înțelege, că apa celor două isvóre, cari au curs într'o oră trebuie să fie adunată la un loc—amestecată, strinsă în rezervor. Urméză dar să adunăm partea umplută într'o oră de isvorul întâi, cu partea umplută tot într'o oră de isvorul al doilea ($\frac{1}{5} + \frac{1}{7}$).

Se repetă și se calculéză după regula 2 și 3 de la pregătire = $\frac{1}{5} + \frac{1}{7} || \left(\frac{1 \times 7}{5 \times 7} + \frac{1 \times 5}{7 \times 5} \right) = \left(\frac{7}{35} + \frac{5}{35} \right) = \frac{12}{35}$ arată: 12 părți din rezervorul împărțit în 35 părți, umplute de ambele isvóre într'o oră).

d. Aici, ($\frac{12}{35}$) se știe în câte părți (35) este împărțit la urmă rezervorul și câte părți (12) din el s'au umplut de ambele isvóre, curgând la un loc, într'o oră. Se cere a se afla în câte ore amândouă isvórele vor umple întregul rezervor.

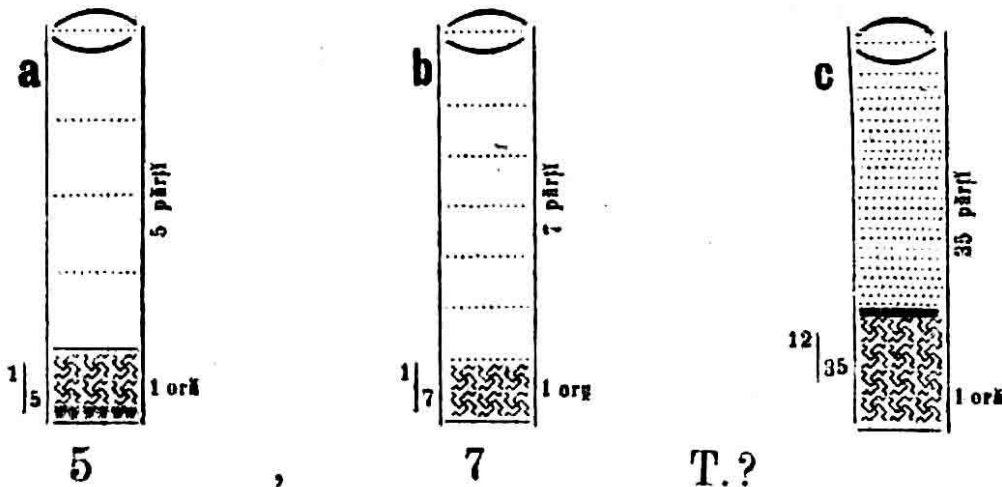
Prețuirea cu unitatea: Cunoscându-se părțile umplute într'o oră de ambele isvóre,—tot rezervorul se va umple în atâtea ore de câte ori părțile ($\frac{12}{35}$) umplute într'o oră de ambele isvóre se vor

cuprinde în întregul rezervor. (împărțire). 1 rezervor: $\frac{12}{35}$ (un întreg printr'o fracție ordinară se împărțese dacă dăm de numitor întregului (unității) pe unitate, care nici nu împărțese, nici nu înmulțese; ci numai ne ajută în lucrare) $\frac{1}{1} : \frac{12}{35}$. (Două fracții ordinare se împărțesc dacă resturnăm termiii fracțiunei împărțitoare și apoi facem înmulțirea a două frații). $\frac{1}{1} \times \frac{35}{12} = \frac{35}{12}$ scótem întregii $35 : 12 = 2 \text{ ore } 55 \text{ minunte.}$

$$\begin{array}{r} 11 \times \\ 60 \\ \hline 660 \\ \hline 60 \\ \hline 0 \end{array}$$

Respuns: Ambele isvóre, curgênd în acelaș timp, vor umple întregul rezervor în 2 ore 55 minunte.

Pe tabelă se află rezervorul desemnat și lucrările aședate:

a $\frac{1}{5}$, b. $\frac{1}{7}$ || $(\frac{1}{5} + \frac{1}{7})$ || $(\frac{1 \times 7}{5 \times 7} + \frac{1 \times 5}{7 \times 5}) = (\frac{7}{35} + \frac{5}{35}) = \frac{12}{35}$ părțile umplute într'o oră de ambele isvóre.

d. 1 r. : $\frac{12}{35}$ || $\frac{1}{1} \text{ r. : } \frac{12}{35}$ || $\frac{1}{1} \times \frac{35}{12} = \frac{35}{12}$ || $\frac{35}{12} : 12 = 2 \text{ ore } 55$. Timpul în care ambele isvóre a umplut întreg rezervorul.

$$\begin{array}{r} 11 \times \\ 60 \\ \hline 660 \\ \hline 60 \\ \hline 60 \\ \hline 0 \end{array}$$

II. Abstracțiunea: Asociarea (proba). Se deslégă acéstă problemă și pe alte căi:
1. Representând rezervorul (1 r.) prin fracție equiunitară.

$\left(\frac{35}{35}\right)$ și părțile de pe urmă din rezervor fiind $\frac{12}{35}$, avem următoarea împărțire: $\frac{35}{35} : \frac{12}{35} = \frac{35}{35} \times \frac{35}{12}$. (Numărul 35 care se găsește și la numitor și la numărător se scote, de óre-ce valoarea unei fracțiuni nu se schimbă, dacă înmulțim amendoî termini ei cu acel-aș număr și rămâne) $\frac{35}{12} \parallel 35 : 12 = 2 \text{ ore, } 55$.

2. Prin reducerea la unitate: Dacă $\frac{12}{35}$ părți din rezerv în 1 oră se umple.

apoi $\frac{1}{35}$ » » » » $\frac{1}{12}$ » » »

» $\frac{35}{35}$ » » » » $\frac{1 \times 35 - 35}{12 \times 35 - 12} \parallel 35 : 12 = 2 \text{ ore, } 55$.

Generalizarea: Unele probleme se pot deslega prin mai multe metode și dacă vom lucra cu bagare de samă, vom capata tot acel-aș rezultat.

III. **Aplicarea.** Aceste lucrări se copiază de elevi pe caetele lor. Se dă altă problemă asemenea acestia.

Deprinderi Să spun în clas lămuririle necesare.

Teme. Vor lucra a casă acéstă din urmă problemă, după modelul celei esplicată întâi.

GH. NICOLAU

1897 Decembre 15.

Directorul școlei de băeți No. 5 din Piatra N.

VARIETĂȚI ȘTIINȚIFICE

Vindicarea ofitei. Profesorul *Lunderer*, medic primar la spitalul din Studgard, după o experiență de 7 ani, a descoperit că acidul *cennamic* sau *comulic* e un remediu sigur contra ofitei înlesnind cicatrizarea focarelor tuberculóse.

În cogresul al XII de medicină ținut în Moscva la care a luat parte vre-o 6000 medici din tótă lumea, doctorul *Navel* a aratat că acésta bólă se póte vindeca prin întrebuintarea serutui normal sterilizat. La acésta se adaugă aspirațiunile de alhedită formică împreunate cu inhalatiuni de ozon, electricitate și razele X întrebuintate ca mijloc de control pentru a stabili gradul bólei și merusul vindecărei.

* * *

Un lac la o înălțime de 3500 m. Societatea de geologie *Mazanos Survey* din Portland explorând munții din vestul Americii a descoperit existența unui lac pe vârful unui lanț de munți *Cascade Range* ce strebate statul Orezon. Lacul are o lungime de 19 km., o lățime de 6834 m. și o adâncime de 300—600 metri. Apa are o colóre albastră închisa fôrte strevédetóre, în cât se pot vedea forma și natura lucrurilor aflătóre în adâncime.

În lac trăesc numeróse animale crustacee mici. Temperatura apei la suprafață e de 16 grade celsius pe când la o adâncime de 170 m. are 40.º

* * *

Trăsuri electrice, Electricianul *Hospitalier* a ținut în August o interesantă conferință la societatea internațională a electricienilor din Paris asupra trásurilor electrice.

Numind trásurile electrice *acumobile* a desvoltat mecanismul lor. Dînsele vor fi prevédute cu acumulatori electrici puternici.

Faetonul electric cu două locuri circulă deja în Paris din 1894. Merge cu o iuțelă de 20 km. pe oră.

În Statele-Unite d-nii Moris și Salom au combinat o serie întrégă de trăsuri electrice numindu-le *electrobats*, cari au căpatat premiul I la Chicago.

Perfecționându-se mecanismul lor din ce în ce mai mult s'a ajuns la invențiunea unor trăsuri aprópe perfecte numite *hansoms* care circulă în Nevi-Iork din Aprilie trecut. Ele aũ rótele mici, și aũ o iuțelă de 24 km pe oră. După un drum de 40 km. trebuie să li se reînóescă depositul de electricitate.

Anul 1900 va inuagura întrebuintarea acestor trăsuri, cari acum 25 ani se considera ca o curată utopie.

* * *

Mașini de scris. *Denver* din Statele-Unite a construit o mașină de scris cea mai mică de până acum. Având forma rotundă, cu diametru de 5 și $\frac{1}{4}$ c. m., înălțime de 2 c. m., e făcută din aluminiu.

Sunt vre-o 30 sisteme deosebite. Le utilizază mai ales femeile, cu cari își câștigă existența. *Mac Guerin* din Michigan scrie 208 cuvinte într'un minut. *Orbune* din Rochester scrie 179 cuvinte și *D-ra Ellis* din Paris, 135 cuvinte. Acestia sunt cei mai îndemnatici cu aceste mașini.

Primin din partea D-lui I. C. Crețulescu următorul anunțiu căruia îi dăm loc cu plăcere.

ANUNCIU

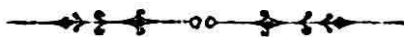
Sub-semnatul Ilie, C. Crețulescu, vestesc aparițiunea unei gramaticii a l. române făcută de un vechi profesor G. Gr. Baleanu fost elev al renumitului slavist și lingvist Mic'osich din Viena. După o experiență de mai bine de 20 ani atât ca profesor public la liceul din Botoșani cât și ca profesor privat acum vroește a o da la lumină.—Lucrarea va conține părțile cele mai întunecóse ale limbii și anume: *fonetica, etimologia și sintaxa*.—Se deschid liste de abonament pe numele sub-semnatului cu condițiune că dacă lucrarea nu va fi gata până la 15 Ianuarie 1898, se restituí banii subscriși la redacția acestei reviste.

Prețul abanamentului 2 lei.

Abonamentul se va plăti la revista „Corpului Didactic“

Ilie C. Crețulescu.

prof. l. română.

P O Ș T A R E D A C Ț I E I

D-lui N. Andriescu, institutor Iași. V'am publicat articolul în întregime. Cu ocazia acésta redacția vă exprimă viile ei mulțumiri și vă rógă, ca să dați revistei prețiosul Dv. concurs.

D-ra M. B. Storești. Articolul ne-a venit prea târziu.

În numărul viitor se va publica.

Vă mulțumim și mai așteptăm.

D-lui C. A. P. Comana. Versurile D-vóstră de dragoste nu se pot publica în revistă. Scopul nostru este cu totul altul. Dacă ar fi vorba de lirism, apoi las pe noi Dom'le. Dar nu, nu putem.

Incercați mai bine în materie de școlă ori științi.

Cu regret vă trimetăm acuma „Sărutarea“ coșului redacției.

T. V. U. Climești. Am primit și ne pare bine că te-ai demorțit frigul (?) Așteptăm altele și mai și.

„Despre memorie“ în numărul viitor cu mici îndreptări. Salve de mulțumiri.

G. H. Nemțisor. Lecțiunea de citire n'a avut loc acuma, dar, se va publica. Mulțumim și așteptăm articole.

C. I. A. Galați. Nu pricepim adâncă ta tăcere, macar se ne tai. Revista te așteaptă cu brațele deschise, îndurate. Nu fii crud.